

Sash Bischoff

Teder is de dood

Vertaald uit het Engels door Donna Nicolaas

A.W. Bruna Uitgevers

Proloog

Ze staat daar in de nasleep, gevangen achter een muur van glas in een stilzwijgende, ontzaglijke verschrikking.

Buiten begint het gouden licht van het ochtendgloren zich langzaam te verspreiden, de lucht boven de Hudson als een zich ontwikkelende kneuzing, de waterspiegel van leigrijs tot zilver, een duimbreed mist dat naar binnen kromt. De wereld een bedeesde kalmte, nog onbezoedeld door de slachting vanbinnen. Maar zij weet dat niets ooit meer hetzelfde zal zijn.

Haar geschokte blik dwaalt over de met naargeestig rood gevlekte jurk. Haar onschuldige handen die om de een of andere reden plakkerig en bebloed zijn. Zoveel bloed overal, zo verschrikkelijk helder...

Haar maag komt in opstand. Ze is niet in staat om eraan te denken.

Ze neemt de overblijfselen van de verwoeste kamer in zich op: het adresboek, het onheilspellende schilderij, het gouden masker met de wezenloze blik in de ogen. Het mes. Achter het glas drijven de wolken over en het lemmet schittert, verblindt.

Ze wil niet kijken naar het ineengezonken lichaam op de grond, in een plas bloed die alsmaar groter wordt. Ze wordt

steeds misselijker. Nee: ze moet er een eind aan maken, eens en voor altijd.

Hij heeft zich omgedraaid naar het balkon, van achteren verlicht tegen de langzame bolling van de horizon, met één voet voor de andere, klaar voor de start. Alsof het een willekeurige ochtend is, alsof hij misschien gewoon even een rondje gaat hardlopen om terug te komen met een dampende koffie in de koelte van de vroege ochtend.

In de verte doven – een voor een – de groene lichtjes van de kust daarachter langzaam uit.

Ze moet snel tot actie overgaan. Ze heeft nog maar weinig tijd en ze is nog steeds in levensgevaar.

Ze drukt haar handen tegen haar oren en dwingt zichzelf om zich te concentreren op die kalmerende innerlijke maalstroom. Haar gedachten keren naar binnen: een aangesloten snaar die snerpt tot die stil wordt. Komt op adem.

Ze opent haar ogen, ze ontgrendelt haar telefoon en vervolgens belt ze.

‘Help me alstublieft,’ fluistert ze en ze begint te huilen. ‘Er is iemand neergestoken. Hij is... o god, ik denk dat hij dood is.’

Eerste Bedrijf

**PERSOONLIJKE
ONTHULLINGEN**

VERTROUWELIJKE NOTITIES VAN: J. GABRIEL

Patiënt: L. Crayne

Datum/Tijd: 10 juni, 10.30 uur

Sessie: 1

Vers bloed vandaag. Beroemde filmster Lila Crayne.

Bijna de intake niet geaccepteerd. Al praktisch een jaar geen ruimte voor nieuwe patiënten, kende L.'s werk niet. Maar toen ik hoorde van haar huidige project, en dat onze tijd samen waarschijnlijk kort zou zijn, werd mijn belangstelling gewekt.

Eerste sessie. L. kwam enthousiast spreekkamer binnen met uitgestrekte hand. Was in eerste instantie overdonderd – had mondaine, ontoeschietelijke ster verwacht. Door haar open, ongekunstelde houding nooit gedacht dat L. een Amerikaans icoon was.

Ik bood thee aan, accepteerde ze. Gaf aan dat Brielle, goede vriendin van haar, mij van harte had aanbevolen. L. snel met laten gelden van haar aanwezigheid in spreekkamer: deed schoenen uit, nestelde zich op hoekbank. Presenteerde zich ontspannen, zelfverzekerd: leek bijna onbewust van therapeutische setting.

L. zei, terwijl ik water opzette, dat ze diploma's had zien hangen in hal. Ze had ook bachelor op Princeton gedaan. We schatten dat ik drie jaar ouder was dan zij, dus moeten een jaar overlap hebben gehad, ook al kenden we elkaar toen niet. Verrast dat ik niet wist dat er beroemde acteur

studeerde, maar L. legde uit dat ze zich pas na studie professioneel aan acteren was gaan wijden. Leek belangrijk voor L. om te relateren aan onze gedeelde achtergrond, eetclubs, etc. Ik vroeg of ze zich goed voelde bij samenwerking ondanks gemeenschappelijke achtergrond. L. zei van wel.

L. start nieuwe film. Feministische bewerking van F. Scott Fitzgeralds *Tender Is The Night*, geregisseerd door L.'s partner, met wie ze al lange tijd een relatie heeft, Kurt Royall (zijn naam kende ik wel). L. ook producer en zal hoofdrol vertolken: Nicole Diver.

Op dit punt biechtte ik eigenbelang op: Fitzgerald niet alleen net als ik aan Princeton gestudeerd, ook mijn favoriete auteur (wees naar boekenplank gewijd aan zijn werk), en hierdoor leefde L. op. Vertelde L. dat Fitzgerald draaiboek voor *Tender Is The Night* had geschreven, maar zijn versie nooit gemaakt.

'Het klinkt alsof je een echte expert bent. Tot mijn schaamte moet ik toegeven dat ik nog steeds zo'n groentje ben. Hiervoor had ik alleen *Gatsby* gelezen.'

Zei hoewel *Gatsby* te veel aandacht, toch mijn favoriet. Lees het elk jaar.

'Wat ben ik toch een geluksvogel. Ik vind het geweldig om door jou te worden geholpen terwijl ik in zijn werk spit.'

Benieuwd naar L.'s reactie op mijn kennis van Fitzgerald. Heeft L. me nodig als deskundige voor gevoel van zekerheid? Hoe zal L. reageren op momenten dat ik haar teleurstel of dat ik het verkeerd begrijp?

Iets ontwapenends in relatie tot L. Ik hield me meer bezig met het delen van persoonlijke informatie dan normaal. Verbaasde me over L.'s nauwelijks merkbare gebrek aan besef wat betreft grenzen. Een aangepaste copingstrategie? Rechtsgevoel of behoefte aan controle? Of gewoon goed

begin van verstandhouding en teken van sterk therapeutische verwantschap?

Nieuwsgierig naar wat L. naar bewerking trok, wat voor persoonlijke verbinding L. in het bijzonder voelde, in *Tender Is The Night*. (Alle geciteerde gesprekken rechtstreeks getranscribeerd van vooraf geautoriseerde sessieopnames).

‘Ik denk dat mijn antwoord in het standpunt van onze film schuilt – wat onze bewerking anders maakt dan de roman.’ Sprak behoedzaam. ‘Zoals je volgens mij wel weet, wordt *Tender* specifiek gezien als Dick Divers tragische ondergang, die voor het merendeel te wijten is aan zijn patiënt Nicole. Zij wordt als parasiet beschouwd. In Fitzgeralds eerste opzetten zijn de moorden op mannen een gevolg van haar schizofrenie! De algemene lezing is dat dokter Diver, die verzwakt is door zijn redderssyndroom, zijn eigen behoeften opgeeft als hij met Nicole trouwt en al haar problemen op zich neemt alsof ze van hem zijn. Ze buit hem uit en na verloop van tijd wordt ze sterker en put ze hem langzaam uit. Uiteindelijk is ze genezen en laat ze haar man achter: een gebroken krankzinnige.

Maar in onze bewerking herzien we het verhaal als Nicoles bevrijding.’ Zweeg even. ‘Even kijken of ik het goed onder woorden kan brengen. Ze is toch vanaf het begin onschuldig? Ze is schizofreen door een vreselijk trauma. Nadat haar moeder overleed, is ze herhaaldelijk verkracht door haar vader. Dus haar ziekte is reactionair: ze vertrouwt geen enkele man, voelt zich gevangen en ze wil verschrikkelijk graag ontsnappen. Maar als ze in het ziekenhuis wordt opgenomen, mag ze niet over het misbruik praten of het verwerken. Ze wordt in de steek gelaten door haar vader en hij behoudt zijn smetteloze reputatie. Dan ontmoet ze haar dokter, Dick, en wordt ze verliefd op hem.’

Ik voegde eraan toe: ‘Overdracht volgens het boekje. Ni-

cole verplaatst haar emotionele afhankelijkheid onmiddellijk naar Dick, want ze ziet hem als geliefde en beschermer: een samenvoeging van de romantische partner en vaderlijke verzorger die ze had gevonden in haar vader.

‘En Dick besluit om, tegen het advies van de andere dokters in, met haar te trouwen.’

‘Hun relatie begint met een onstabiele basis,’ merkte ik op. ‘Vanaf het begin is er sprake van een scheve machtsverhouding en is Nicole voor haar eigen geestelijke stabiliteit afhankelijk van Dick.’

‘Dus Dick zelf is verantwoordelijk voor het creëren van de toxische relatie, waar hij Nicole uiteindelijk de schuld van geeft, omdat hij gelooft dat hij zelf in staat is om zowel haar geliefde als dokter te zijn. En in plaats van haar te helpen om haar trauma te verwerken, weigert hij om het onderwerp van haar verleden aan te snijden. Hij legt haar het stilzwijgen op.’

‘En dan heb je natuurlijk ook nog Rosemary.’

‘Inderdaad: Rosemary!’ zei L. ‘Dicks eeuwig afdwalende blik, zijn jacht op deze jongere, kwetsbare vrouwen triggert Nicole enorm gezien het verleden met haar vader. In het begin is Rosemary een indrukwekkende, minderjarige actrice met een gecompliceerde paternalistische rugzak. En Rosemary valt, net als Nicole, voor Dick, deze veel oudere man. En Dick bezwijkt nog maar eens voor Rosemary’s verlangen naar hem in de rol van zowel geliefde als vader, in plaats van dat hij zich verantwoordelijk gedraagt. Als Nicole hun affaire ontdekt en een schizofrene episode doormaakt, wordt haar held op dat moment haar ultieme verrader.’

We keken elkaar aan.

‘Jij begrijpt het, dat is duidelijk,’ zei L. ‘Onze versie van *Tender* is niet weer een tragedie over de gefolterde witte

man. Het is een feministisch verhaal over genezing, over herstel. Vanaf het allereerste begin was Nicoles geestesziekte nooit haar fout. Het kwam door het trauma dat ze had doorstaan met haar vader en met Dick zelf. Aan het eind van het verhaal is ze pas negenentwintig en is het haar toch gelukt om stevig te gronden in de realiteit en kan ze eindelijk op eigen benen staan. Dick is onstabiel en zelfdestruc-tief geworden, en hij zet koers naar zijn eigen dood. Maar Nicole is haar trauma te boven gekomen en heeft zichzelf gered. Ze is vrij.’

Moest toegeven: standpunt film indrukwekkend. Mits goed uitgevoerd zou bewerking sensationeel zijn.

Vroeg waarom L., met aanstaande rol in *Tender*, nu in therapie wilde gaan.

L. legde blozend uit dat ze reputatie heeft van kameleon op acteergebied, leeft zich zo enorm in haar personage in dat ze bijna onherkenbaar wordt. Daarnaast vond L. het belangrijk om trauma in haar eigen jeugd te onderzoeken gezien achtergrond van personage. Was mij hoofdzakelijk op spoor gekomen vanwege mijn specialisatie in trauma rondom huiselijk geweld.

Vroeg of ze therapie had gehad in verleden. L. zei dat het eerste keer was: had altijd een druk leven geleid, was voor haar geen prioriteit. ‘Wat waarschijnlijk betekende dat ik mijn trauma niet onder ogen wilde zien. Maar nu wel.’

‘Dat is dapper van je.’

‘Vind je? Ik denk niet dat het dapper is. Het is noodzakelijk.’

L. toont enorm zelfbewustzijn. Is scherpzinnig, duidelijk, serieus. En L.’s standvastige focus continu op mij gericht, in uitvoering van mijn werk, om te proberen een goede patiënt te zijn.

Vroeg L. me over haar eigen jeugdtrauma te vertellen.

Nieuwsgierig naar hoe *Tender* zou kunnen helpen om L.'s begrip van haar eigen ervaring te beschrijven.

L. vertelde me dat vader bijna vijfentwintig jaar geleden stierf bij auto-ongeluk, toen L. acht was.

'Hij was dronken,' zei ze. 'Maar papa was dat per slot van rekening altijd. Ik kan me hem bijna niet nuchter herinneren.'

'Reed hij?'

Knikte.

'Kun je me vertellen wat er die nacht is gebeurd?'

'Dat weet ik niet meer.'

Ik wachtte.

'Ik kan me niets meer herinneren van die nacht,' legde L. uit. 'En ik was erbij.'

'In de auto?'

'Moeder en ik waren er allebei bij.' Blies op thee, vermande zichzelf. 'Ik bedoel, ik ken de feiten. Ik weet wat er in het rapport staat. Het was laat, er was niet veel verkeer. Papa slingerde helemaal over de weg. En blijkbaar kwam hij op de verkeerde weghelft terecht en botste hij tegen een vrachtwagen. Moeder brak een arm en een paar ribben. Ik verloor een tand en ik had een heleboel hechtingen in mijn voorhoofd, mijn wangen, mijn kin. Ik heb er een litteken aan overgehouden, zie je? We hadden allebei een hersenschudding. Maar papa had te veel bloed verloren voordat de ambulance er was. Ze konden hem niet meer reanimeren.'

'En je kunt je er niets meer van herinneren?'

Schudde haar hoofd. 'Misschien door de hersenschudding. Maar ik kan me die nacht helemaal niet meer herinneren.'

We waren beland bij belangrijkste gebeurtenis van ernstig jeugdtrauma. Onderdrukte herinnering onthullen van vaders dood zou cruciaal kunnen zijn voor haar herstel. Ik

hoop L. te helpen deze herinnering te reconstrueren tijdens onze sessies, om die aan het licht te brengen.

Voordat we afrondde, kwam ik terug op L.'s uitspraak: trauma onder ogen zien. Vroeg wat dat betekende.

L. bestudeerde me even. Uiteindelijk sprak ze rustig.

'Ik wil je eerlijke mening. Als iemand je iets vreselijks heeft aangedaan, kun je dan ooit echt herstellen? Of zul je altijd littekens houden? Is er een manier om het litteken zelf te verwijderen, en belangrijker, om de macht van die persoon om je weer te verwonden te ontnemen?'

'Wat denk je?'

L. glimlachte vaag. 'Ik weet het niet. Daarom ben ik hier bij jou terechtgekomen.'

'Nou, ik geloof zeker in herstel. Ik zou geen therapeut zijn als ik dat niet zou doen.'

L. leek niet overtuigd.

'Littekens vervagen, Lila. Ze worden minder zichtbaar en in de loop van de tijd vergeet je zelfs dat ze er zijn. Ze worden een deel van je. Uiteindelijk kun je je niet meer herinneren hoe je eruitzag zonder ze.

Mijn persoonlijke mening is, aangezien je er naar vroeg, dat als iemand iets traumatisch heeft ervaren, ze dat het beste kan onderzoeken. Er nieuwsgierig naar worden. Zoals je al zei, het onder ogen zien. Alleen als je dat doet, zal het geen macht meer over je hebben.'

'Jonah.' L. keek me indringend aan. 'Denk je dat je me daarmee kunt helpen?'

'Lila.' Ik glimlachte. 'Dat kan ik zeker.'